

Amersfoort, 26 augustus 2022

Greenet maakt graag gebruik van de gelegenheid te reageren op het ontwerpbesluit NFP-wijziging 3,5 GHz-band

Over Greenet

Greenet is een aanbieder van telecommunicatienetwerken en – diensten. Samen met DELTA Fiber Nederland met wie wij samenwerken voor het ontsluiten van het buitengebied van Zeeland met draadloos breedband zijn wij de grootste vergunninghouder van lokaal 3,5 GHz spectrum. Deze draadloze breedbanddienst (Fixed Wireless Access: FWA) voorziet in een blijvende behoefte. De bewoners van het buitengebied van Zeeland zijn voor een breedbandverbinding voornamelijk afhankelijk van de oplossing van DELTA en Greenet. Dit geldt ook voor andere buitengebieden waarin Greenet actief is, zoals in Zuid-Limburg.

Greenet is niet alleen aanbieder van breedband in het buitengebied. Wij beschikken over volwaardige ISP en LTE core netwerken, alsmede over een volwaardig 4G (LTE) netwerk dat in de nabije toekomst zal worden uitgebreid naar 5G.

Met deze netwerken bieden wij FWA diensten aan maar zijn we ook actief in de volgende sectoren:

- Zorg. Wij leveren private LTE oplossingen onder meer ingezet voor domotica ten behoeve van zorginstellingen;
- Bouw. Wij ontsluiten grote bouwterreinen en bieden connectiviteit voor een diversiteit aan toepassingen;
- Evenementen. In samenwerking met strategische partners zorgen wij voor betrouwbaar en veilig betalingsverkeer op veel evenementen;

Wij richten ons dus niet alleen op FWA maar FWA is wel een belangrijke component van onze dienstverlening.

In het voornemen van het ministerie van economische zaken en klimaat (EZK) kan deze dienstverlening niet worden voortgezet per 1-9-2026. EZK geeft aan dat grote delen van het buitengebied verglaasd zullen worden en FWA diensten in de 3,5 GHz band onvoldoende tegemoet kunnen komen aan de (toekomstige) vraag van de bewoners in het buitengebied. FWA diensten kunnen worden aangeboden in de 26 GHz band.

Het is goed dat de voorbereidingen voor een besluit zijn getroffen. Echter, in haar huidige vorm biedt het besluit onvoldoende perspectief voor Greenet, de markt voor private netwerken en met name de huidige en potentiële toekomstige gebruikers.

Wij lichten dit graag toe.

1. Bestemming

De huidige bestemming is naar de mening van Greenet te beperkend. EZK is voornemens de bestemming voor het lokale gedeelte van de band drastisch te wijzigen in:

“Perceelgebonden net - Radiocommunicatienet voor communicatie binnen een bedrijf, of binnen meerdere bedrijven die met elkaar samenwerken voor de exploitatie van een gezamenlijk radiocommunicatienet. De dekking van het netwerk beperkt zich tot de percelen waarvoor het bedrijf of de samenwerkende bedrijven het eigendomsrecht bezitten of het recht hebben om de percelen te gebruiken. Een dergelijk net kan in eigen beheer of door een derde partij worden geëxploiteerd”.

De wijziging van de bestemming heeft voor Greenet, haar partners en haar klanten ingrijpende gevolgen:

a.) Bestaande FWA dienstverlening van Greenet is niet langer mogelijk onder deze definitie. Gevolg:

- Periode tot 1 september 2026. Als het lokale gedeelte van de band straks weer beschikbaar komt voor lokale partijen, dan is de band niet langer beschikbaar voor FWA. Broodnodige capaciteitsuitbreidingen zijn niet mogelijk waardoor klanten mogelijk niet de snelheid krijgen die hen aangeboden is. Ook nieuwe gebieden waar geen glasvezel komt, vallen buiten de boot.
- Periode vanaf 1 september 2026. De bestaande klanten op de door Greenet gerunde netwerken zullen terugvallen op een koperlijn van KPN of de vaak slechte mobiele dekking in de buitengebieden waar er nog geen glasvezel is aangelegd. Dat zal het geval zijn voor de overgrote meerderheid van de klanten.

Er is nu en in de nabije toekomst geen concreet alternatief beschikbaar voor het bieden van de FWA diensten die Greenet levert (hierover later meer). Dit betekent dat Greenet (en ook haar partner DELTA) gaat stoppen met het leveren van FWA diensten in buitengebieden. Met de voorliggende beleidskeuze van EZK staan hierdoor enkele duizenden mensen straks in de kou.

Het gebrek aan alternatief op dit moment maakt het onacceptabel dat EZK de (on)mogelijkheden van een ruimere definitie niet heeft geanalyseerd. Dat zou naar de mening van Greenet alsnog moeten gebeuren. In ieder geval totdat er vanuit technisch en commercieel oogpunt een concreet alternatief beschikbaar is, zou ook FWA onder de bestemming van het lokale gedeelte van de band moeten vallen.

b.) Bewoners van het buitengebied in de kou

- Greenet is van mening dat het niet in de lijn der verwachting ligt dat de buitengebieden waar zij diensten levert op 1-9-2026 (geheel) voorzien zullen zijn van glasvezel. De businesscase voor de aanleg van fiber is in alle gebieden ronduit uitdagend. Weliswaar is er momenteel voor Zeeuws-Vlaanderen een vraagbundeling gaande vanuit een glasvezel aanbieder, maar deze vraagbundeling is momenteel nog lopend en onduidelijk is of het beoogde aanmeldpercentage daadwerkelijk behaald zal worden.

In de overige delen van Zeeland is nog geen initiatief voor aanleg van glasvezel in het buitengebied opgestart. Gezien de doorlooptijden van vraagbundeling plus de tijd die de aanleg van het netwerk vergt, is het hoogst onwaarschijnlijk dat er op 1-9-2026 een glasvezelnetwerk dat het hele buitengebied van Zeeland dekt, operationeel is.

Ook in andere delen van Nederland is het allerm minst zeker dat er op genoemde datum een fibernetwerk operationeel is. Vanwege het feit dat daar nog geen vraagbundeling gestart is en/of omdat de aanleg van fiber daar in voorkomende gevallen niet eenvoudig zal zijn.

- Het verbod op het leveren van FWA diensten in de 3,5 GHz band, betekent dit dat er na deze datum geen breedband-diensten meer aangeboden kunnen worden in de 3,5 GHz band. De bestaande FWA klanten verliezen zoals gezegd uiterlijk op deze datum hun internetverbinding, maar mogelijk al eerder indien instandhouding van het netwerk vanuit bedrijfseconomisch standpunt voor ons niet langer te rechtvaardigen is.
- Mogelijk dat de MNO's een deel van deze klanten kunnen voorzien van een breedbandverbinding d.m.v. FWA via hun netwerken. Echter, uit de ervaring die wij in de afgelopen jaren hebben opgedaan als aanbieder van diensten in het buitengebied, is gebleken dat een groot aantal van deze bewoners slechts een beperkte dekking van mobiele netwerken heeft. Het inzetten van 3,5 GHz frequenties door MNO's op bestaande mobiele opstelpunten zal daarin geen verandering, laat staan verbetering brengen.

c.) *FWA en private netwerken bijten elkaar niet: uitfasering FWA is onnodig en buitenproportioneel*

In de toelichting bij het ontwerpbesluit stelt het EZK onder 2.2.1 het volgende:

“De minister streeft bij de vaststelling van een wijziging van het NFP naar een zo doelmatig mogelijk frequentiegebruik. In dit kader vindt de minister het van belang expliciet te benadrukken, dat ook voor de bestemming en verdeling van frequenties geldt: niet alles kan (overal). Het is simpelweg onmogelijk om volledig te voldoen aan alle verzoeken en behoeften van belanghebbenden. De minister moet keuzes maken, waarbij een zo doelmatig mogelijk frequentiegebruik voorop staat. Het is aan de minister om – ten behoeve van deze keuzes – de verschillende belangen te identificeren, deze belangen tegen elkaar af te wegen en een keuze te maken, en de gemaakte belangenafweging deugdelijk te motiveren.”

Greenet is van mening dat de keuzes die EZK in dit ontwerpbesluit maakt, niet in lijn zijn met het bovenstaande. Concreet laat zij na om een analyse te maken van de belangen van FWA dienstverlening en de belangen van perceelgebonden netwerken en tot op de welke hoogte deze belangen tegenstrijdig zijn.

Dat deze belangenafweging afwezig blijft is zéér opmerkelijk te noemen. In eerdere stukken en analyses is het belang van FWA door EZK zelf benadrukt.

In bijvoorbeeld de evaluatie van het lokale spectrum door Agentschap Telecom, blijkt uit onderstaande tabel evident het belang van FWA.¹

Besloten	percentage
video	14%
bedrijfstoeppingen	38%
internet	0%
openbaar	
video	2%
internet stedelijk	3%
internet buitengebied	43%

Overzicht percentage huidig gebruik per sub-band in de 3,5 GHz, gebaseerd op het aantal uitgegeven vergunningen en type gebruik

- In de ogen van Greenet is er niet of maar zeer beperkt sprake van tegenstrijdige belangen. Dat lichten wij hieronder nader toe.
- EZK heeft een keuze gemaakt om alleen ruimte in de lokale band voor perceelgebonden netwerken te bieden. Greenet heeft verschillende keren aangegeven dat dit type netwerk en FWA structureel (of desnoods) tijdelijk naast elkaar kunnen bestaan. Greenet is dan ook verrast door de inhoudelijke draai die EZK vlak vóór dit beleidsvoornemen heeft gemaakt. Hier was immers bij de vorige frequentieplan wijziging nog geen sprake van. Sterker nog, FWA werd eerder als een van de grootste successen van het lokaal gebruik van spectrum gezien, waarbij de minister de FWA netwerken van Greenet meermaals als voorbeeld in kamerbrieven heeft vermeld.

Bij een dergelijke fundamentele verandering in beleid had het in de rede gelegen dat EZK in het kader van doelmatig frequentiegebruik concreet had onderzocht of:

- (i) FWA netwerken en perceelgebonden netwerken naast elkaar zouden kunnen bestaan, en
- (ii) Hoe het lokale spectrum het meest efficiënt gebruikt zou kunnen worden.

De kans is nu zeer reëel dat de breedbandverbinding voor bewoners van de buitengebieden beëindigd wordt, terwijl daar geen concrete noodzaak toe is. Op de locaties van de FWA netwerken van Greenet zijn er geen of slechts een zeer beperkt aantal andere gebruikers van perceelgebonden netwerken. En gezien de aard van de locaties zijn deze ook niet te verwachten. Daarnaast kunnen de verschillende netwerken (FWA en perceelgebonden) prima naast elkaar bestaan.

¹ <https://www.agentschaptelecom.nl/binaries/agentschap-telecom/documenten/rapporten/2021/08/02/rapport-evaluatie-van-het-frequentiegebruik-in-de-35-ghz-band-en-mogelijke-migratie-van-bestaand-gebruik/evaluatie-van-het-frequentiegebruik-in-de-35-ghz-band-en-mogelijke-migratie-van-bestaand-gebruik.pdf>

Dit blijkt ook uit de praktijk: in Zeeland is een perceelgebonden netwerk actief in hetzelfde gedeelte van de frequentieband en binnen het dekkingsgebied van een van onze FWA netwerken zonder dat dit leidt tot interferentie.

- Het niet faciliteren van FWA zet niet alleen de uiteindelijke klanten in het buitengebied in de kou, maar het creëert ook een reëel juridisch risico. Het is niet in het belang van de MNO's en voor de BV Nederland om dit proces rond de vergunningverlening nogmaals met juridische onzekerheden te belasten. Naar de mening van Greenet is het daarom noodzakelijk het standpunt ten aanzien van de bestemming te herzien.
- Het ontwerpbesluit is zeer zwart-wit en rept niet over de mogelijkheid om FWA te faciliteren (en de voor- en nadelen die dat met zich mee zou brengen). Greenet heeft geen inzicht in de overwegingen van EZK die aan dit standpunt ten grondslag liggen.
- EZK lijkt te hebben gekozen voor een benadering waarin gezien de lange vergunningduur ook rekening moet worden gehouden met elke mogelijke toekomstige vraag naar perceelgebonden netwerken. Hierbij blijft het grote huidige én toekomstige belang van FWA onderbelicht en onbenut.
- EZK stelt een zeer rigide vorm van perceelgebonden netwerken voor die in de praktijk tot problemen kan leiden in gebieden waar meerdere perceelgebonden netwerken gewenst zijn. De wijze waarop in Duitsland en Engeland wordt omgegaan met private netwerken is meer flexibel en doet meer recht aan de complexiteit van private netwerken.

Concluderend

Greenet vindt dat EZK onvoldoende duidelijk maakt wat de beweegredenen zijn voor het weigeren van FWA als bestemming: ze geeft geen inzicht in de diverse belangen, weegt deze niet af en laat na om de belangenafweging te motiveren. Tevens is het weigeren van de FWA dienstverlening in strijd met het doelmatig frequentiegebruik, terwijl dit naar eigen zeggen voorop dient te staan.

Greenet is gezien het bovenstaande van mening dat EZK FWA dient te faciliteren en dient toe te voegen aan de bestemming. Indien zij al van mening is dat FWA niet kan worden toegevoegd als bestemming, dan dient zij dit deugdelijk te motiveren en inzicht te geven in de belangenafweging die zij daarbij heeft gemaakt.

Indien EZK overweegt om FWA tijdelijk toe te voegen als bestemming, dan dient zij duidelijk te maken tot wanneer dit het geval waarbij rekening gehouden dient te worden met een migratietermijn die ook vanuit financieel economisch standpunt reëel is.

Tenslotte is Greenet van mening dat EZK een te rigide omschrijving hanteert van een perceelgebonden netwerk en vraagt hierbij aan EZK om aan te sluiten bij de wijze waarop dit in Duitsland en Engeland plaatsvindt.

De definitie dient daarom al in Frequentieplan te worden aangepast naar: Lokale netwerken met een beperkte dekking die voldoen aan de technische criteria opgenomen in de vergunning². De criteria die van toepassing zijn en de voorwaarden voor vergunningverlening kunnen dan in een vervolgstap nader worden uitgewerkt zonder dat op voorhand toepassingen worden uitgesloten

2. De vraag naar FWA diensten

EZK geeft het volgende aan:

“De verwachting is dat door de verdere verglazing van de Nederlandse vaste aansluitnetwerken de potentiële markt voor FWA steeds kleiner zal worden. Niettemin zullen mogelijk zo’n twintigduizend huishoudens niet door glas of kabel ontsloten kunnen worden, met name op zeer afgelegen locaties of op locaties die moeilijk toegankelijk zijn. Voor deze huishoudens kan FWA een geschikte manier zijn om internettoegang te verzorgen”

- Nu de uitrol van fiber in Nederland een steeds grotere vlucht neemt, wordt Greenet op wekelijkse basis door diverse (fiber)partijen en organisaties benaderd om mee te denken over oplossingen voor het buitengebied. De grens van een bedrijfs-economisch verantwoorde uitrol van glasvezel in het buitengebied is in veel gebieden bereikt en aanbieders concentreren zich in toenemende mate op de kernen. Juist nu in gebieden komt vast te staan dat de uitrol van glasvezel niet haalbaar is, neemt de vraag naar FWA eerder toe dan af.

Het belang van goede ontsluiting in het buitengebied blijft onverminderd groot. Wel verandert de aard van netwerken. Het gaat om specifieke kleinschalige FWA netwerken, anders dan de huidige FWA netwerken die vooral gericht zijn op het bieden van ‘grootschalige’ FWA dekking.

Deze ontwikkeling brengt met zich mee dat de analyse die EZK maakt, niet op gaat. Immers bij kleinschalige netwerken kunnen aanbieders toe met minder frequenties vergeleken met grote netwerken. Daarnaast zijn kleinschalige FWA netwerken en lokale perceelgebonden netwerken nagenoeg identiek qua technische parameters (hoogte opstelpunt, dekkinggebied, etc.).

Als er al een probleem is met FWA, dan gaat het om grootschalige FWA-netwerken, niet om kleinschalige netwerken. Heroverweeg daarom de definitie en benader de bestemming vanuit hoofdzakelijk vanuit technische criteria (dekkinggebied/veldsterkte op de rand van het dekkinggebied), niet vanuit de dienst of bestemming.

- Naar de mening van Greenet dient EZK de markt te faciliteren zodat ook deze bewoners voorzien kunnen worden van een internetaansluiting. In veel gevallen zal een MNO met inzet van zijn bestaande netwerk van opstelpunten niet in staat zijn om aan al deze bewoners een breedbandverbinding te leveren via hun mobiele netwerk die vergelijkbaar is met het aanbod op een glasvezelnetwerk.

---

² zie bijvoorbeeld voor een invulling van criteria: https://www.ofcom.org.uk/__data/assets/pdf_file/0035/157886/shared-access-licence-guidance.pdf of Administrative rules for spectrum assignments for local spectrum usages in the 3700-3800 MHz band, BNetzA

Concluderend

Er blijft een vraag bestaan naar FWA diensten. Deze kunnen mogelijk gedeeltelijk opgepakt worden door MNO's, echter in een groot aantal gevallen zal de dekking en/of capaciteit hiervoor onvoldoende zijn. Specifieke FWA diensten zijn nodig om de – naar eigen zeggen – 20.000 bewoners van breedband te kunnen voorzien. EZK dient dit naar de mening van Greenet te faciliteren door FWA als bestemming in de 3,5 GHz band te blijven faciliteren. Desnoods kunnen aan nieuwe netwerken technische eisen worden gesteld die co-existentie met private netwerken optimaliseren.

3. De voorgestelde oplossing voor FWA

EZK geeft in de voorgenomen wijziging van het NFP het volgende aan:

‘Voor lokale netwerken met een openbaar karakter zal alternatieve frequentieruimte beschikbaar komen, met name in de 26 GHz band. Daarmee blijft FWA beschikbaar als manier om internettoegang te verzorgen op moeilijk met glas of kabel te ontsluiten locaties.’

Greenet heeft hierop de volgende op- of aanmerkingen:

- Deze band wordt momenteel vooral ingezet voor straalverbindingen, met vergunningsvoorwaarden die hierop geënt zijn. Greenet is teleurgesteld dat EZK ondanks eerdere aankondigingen niet tegelijkertijd het beleid voor 3,5 GHz en 26 GHz consulteert.³ Nu wordt een bestaande bestemming in de 3,5 GHz band uit gefaseerd, terwijl er nog geen concreet alternatief is. EZK is van mening dat de 26 GHz band prima ingezet kan worden voor FWA dienstverlening. Echter, het is vanuit bedrijfseconomisch perspectief noodzakelijk dat EZK zo spoedig mogelijk – bij voorkeur bij de wijziging van het NFP, maar in ieder geval voor de veiling van de 3,5 GHz band - duidelijkheid verschaft over de vergunningsvoorwaarden. Greenet stelt hierbij dat het noodzakelijk is om met eenzelfde looptijd uit te geven als de vergunningen voor private netwerken in de 3,5 GHz band. Alleen dan wordt er voldoende zekerheid gecreëerd om investeringen te rechtvaardigen
- Zelfs al zou het beleid ingevuld zijn, dan nog is de voorgestelde band op dit moment geen realistisch alternatief. Er is thans geen apparatuur beschikbaar waarmee FWA diensten in de 26 GHz band aangeboden kunnen worden. Om gebruik te kunnen maken van deze band is een anchorband (Non-Stand Alone: NSA) noodzakelijk. Alle beschikbare apparatuur werkt op dit moment op basis van deze anchorband. Deze band is er niet voor private partijen. De Stand Alone (SA) apparatuur, waarmee de 26 GHz kan worden ingezet zonder anchorband, wordt pas op zijn vroegst ergens in 2024 verwacht. Agentschap telecom heeft getracht alternatieve anchorbands aan te reiken, echter zijn deze na onderzoek van zowel AT als ons geen van allen bruikbaar gebleken

---

³ Zie in bijlage 1 bijgevoegde mail van het Ministerie met de aankondiging dat: “Ons streven is om nog voor de zomervakantie de hiervoor benodigde concept wijziging van het Nationaal Frequentieplan en de concept vergunningsvoorwaarden voor lokaal gebruik in de 3,5 en 26 GHz-banden openbaar te consulteren.”

Het is daarom op dit moment niet mogelijk om de bestaande FWA klanten te migreren naar de 26 GHz band. Met het ontbreken van een reëel alternatief plaatst EZK de FWA dienstverlening van Greenet en van DFN in een sterfhuisconstructie: er kunnen immers geen nieuwe vergunningen worden aangevraagd en bestaande netwerken kunnen niet worden uitgebreid om te voorzien in de noodzakelijke extra capaciteit.

- Mocht er al SA apparatuur beschikbaar komen, dan is de 26 GHz band qua propagatie op zijn zachtst gezegd uitdagend voor het leveren van de FWA dienst. De band laat hoge snelheden toe, maar er dient een zichtverbinding te zijn tussen zender en ontvanger. Ook zijn de afstanden gelimiteerd tot – naar het zich nu laat aanzien – ongeveer 3-5 kilometer. Dit betekent dat er een groot aantal antenne-installaties bijgeplaatst moeten worden. Ook dient bij alle huidige FWA klanten een nieuwe ontvanger te worden geplaatst. Beide is vanuit bedrijfseconomisch perspectief niet haalbaar.
- EZK stelt dat de 26 GHz band een alternatief is voor de 3,5 GHz band. Het is geen alternatief, het is slechts nog een idee. Voordat EZK hier betekenis aan toekent in zijn beleid en besluiten, dient zij dit concreet te hebben gemaakt.

Concluderend

Ook hiervoor geldt, ons belang en dat van de bewoners van het buitengebied is: het leveren of hebben van een internetaansluiting. Dit is een breed maatschappelijk belang! De minister moet belangen afwegen en keuzes maken. De minister maakt nu de keuze om FWA in de 3,5 GHz band per direct uit te faseren, terwijl er geen alternatief is. Greenet is van mening dat EZK een reëel alternatief te berde moet brengen teneinde het hier in het geding zijnde maatschappelijk belang te faciliteren vóórdát zij verdere stappen in besluitvorming over 3,5 GHz neemt.

4. Andere opties voor FWA

- Greenet heeft meermaals zowel EZK als het Agentschap Telecom gewezen op de 2,3GHz band. EZK streeft in haar spectrumbeleid naar efficiënt spectrumgebruik. Deze band is in dat kader bezien het toonbeeld van hoe het niet moet. Slechts een beperkt aantal gebruikers maakt incidenteel gebruik van deze band en dan vaak ook nog op een specifieke afgebakende locatie. Terwijl er in deze band veel apparatuur beschikbaar is en ook alle gebruikelijke randapparatuur deze band ondersteunt. Greenet vraagt dan ook aan EZK en AT om deze band zo spoedig mogelijk beschikbaar te maken voor private netwerken, inclusief FWA, uiteraard daarbij rekening houdend met bestaand gebruik.

Toelichting: steeds vaker vragen organisaties om private netwerken om een diversiteit aan redenen, zowel voor langere als kortere periode . Op dit moment wordt daarvoor vaak de vergunningsvrije 1,8 GHz band gebruikt. Deze kan echter maar een beperkte hoeveelheid data verwerken.

De 3,5 GHz band zou een oplossing kunnen bieden, echter door de slechtere propagatie en het feit dat veel randapparatuur deze band nog niet ondersteunt, is deze daarvoor op dit moment minder geschikt. Inzet van de 2,3 GHz band, op basis van goede afspraken over gedeeld gebruik met de huidige gebruikers draagt bij aan het beleidsvoornemen voor efficiënt spectrumgebruik en vult het gat tussen 1,8 GHz en 3,5 GHz.

- 3,8-4,2 GHz. Er is steeds meer apparatuur beschikbaar in deze frequentieband waardoor deze band een prima aanvulling kan zijn op het private deel in band 42 of 43. Dit frequentieblok dient zo spoedig mogelijk beschikbaar te worden gemaakt voor private netwerken. In dit deel van de band moet het naar de mening van Greenet mogelijk zijn om FWA diensten aan te kunnen bieden en dient de vergunningverlening in lijn te zijn met die van band 42 of 43.

Concluderend

Greenet vraagt EZK om de 2,3GHz band en de 3,8-4,2GHz band zo spoedig mogelijk open te stellen voor private netwerken inclusief FWA. De looptijd van deze vergunningen dienen in lijn te zijn met de looptijd van de vergunningen in de 3,5 GHz band.

5. Bandindeling

Variant 1: lokaal gebruik in 3400-3500 MHz, landelijk gebruik 3500-3800 MHz.

Voor Greenet betekent dit een geringe aanpassing van de netwerken: onze carrier grade LTE netwerken kunnen relatief eenvoudig naar dit deel van de band worden gewijzigd. Uiteraard zijn hieraan kosten verbonden, maar deze zijn te overzien. Ook de eindgebruikersapparatuur is geschikt voor deze band.

Variant 2: lokaal gebruik in 3400-3420MHz en 3720-3800MHz, landelijk gebruik 3420-3720 MHz

Bij deze variant is er sprake van een geheel andere situatie. Al onze netwerken dienen in dat geval vervangen te worden zodat we kunnen migreren naar band 43. Het ontbreken van enige vorm van toekomstperspectief maakt dat, op zijn zachtst gezegd, ingewikkeld. Greenet is van mening dat EZK niet van haar kan verlangen serieuze investeringen te doen in netwerkapparatuur terwijl deze, als gevolg van een besluit van datzelfde EZK, binnen 3 jaar weer uitgeschakeld dient te worden. Afhankelijk van de te maken keuzes dient mogelijk ook de eindgebruikersapparatuur vervangen te worden.

Concluderend

Vanuit bedrijfs-economisch perspectief heeft Greenet een grote voorkeur voor variant 1.

6. Algemene opmerkingen over migratie en nadeelcompensatie

- Greenet heeft heel vaak bij EZK aan de bel getrokken over de migratievoorwaarden waaronder nadeelcompensatie. Over de mogelijkheden voor het bieden van vroegtijdige duidelijkheid over nadeelcompensatie hebben wij EZK een memo gestuurd waarop wij ondanks toezeggingen geen reactie hebben mogen ontvangen. Als gekozen wordt voor variant 2 dan zijn de eerder gedeelde uitgangspunten van Greenet over migratie en nadeelcompensatie onverkort van kracht: Migratie kan pas starten (zoals bijvoorbeeld bestellingen bij leveranciers) als er duidelijkheid is over de concrete invulling van nadeelcompensatie.
- (Zeker) in het geval van Greenet waar geen enkel toekomstperspectief geboden wordt, zal de nadeelcompensatie de volledige migratiekosten moeten dekken. Zonder volledige duidelijkheid vooraf kan er wat ons betreft geen sprake zijn van migratie.
- Gezien de aard van ons netwerk, de te ondernemen acties, de beschikbaarheid van personeel en de levertijden van de apparatuur is het vanuit operationeel perspectief zo goed als onmogelijk om op 1-9-2023 een migratie naar band 43 te hebben voltooid.

Concluderend

Greenet heeft geen enkele toekomstperspectief voor het leveren van de FWA dienst. Indien wij gedwongen worden om naar band 43 te migreren dan zal dat wat ons betreft alleen maar plaatsvinden indien er voorafgaande duidelijkheid is over compensatie van de volledige migratiekosten. Indien dat al het geval zal zijn, dan is het operationeel niet mogelijk om tijdig de migratie te doorlopen.

-//-

Bijlage 1 E-mail Ministerie

Van: Frequenties-MinEZK <Frequenties@minezk.nl>
Verzonden: donderdag 14 april 2022 16:58
Aan: Frequenties-MinEZK <Frequenties@minezk.nl>
Onderwerp: Terugkoppeling follow-up workshop 24 maart jl.

Geachte heer, mevrouw,

Zoals u weet, heeft het ministerie van Economische Zaken en Klimaat in de afgelopen weken een mondelinge consultatie gehouden ten aanzien van lokale netwerken in de 3,5 GHz-band en co-existentie met landelijke mobiele communicatie. De informele mondelinge consultatie bestond uit een webinar op 10 maart jl., gevolgd door een workshop op 24 maart jl. Tijdens het webinar is door het ministerie op hoofdlijnen het toekomstig uitgiftebeleid voor lokale vergunningen geschetst, waarna in meer detail is ingegaan op de wenselijkheid van meer aaneengesloten spectrum voor lokaal gebruik. Daarnaast is een inhoudelijk voorstel gedaan aangaande het vraagstuk van co-existentie van het toekomstige landelijke gebruik en de bestaande lokale netwerken met een vergunning tot 2026. Tijdens de hierop volgende workshop hebben zowel de gezamenlijke MNO's als BTG hun zienswijze gepresenteerd en heeft een gezamenlijke discussie plaatsgevonden. Na afloop van de workshop is afgesproken dat het ministerie nog een terugkoppeling zou geven t.a.v. de follow-up van de workshop.

Uit de workshop kwam naar voren dat er bij verschillende deelnemers behoefte is aan een lange-termijn perspectief voor het lokale frequentiegebruik. In de komende maanden wil het ministerie het uitgiftebeleid voor lokale vergunningen daarom verder vormgeven. Het doel is om zo spoedig mogelijk een deel van de 3,5 GHz-band en een deel van de 26 GHz-band beschikbaar te maken voor lokaal gebruik. **Ons streven is om nog voor de zomervakantie de hiervoor benodigde concept wijziging van het Nationaal Frequentieplan en de concept vergunningvoorwaarden voor lokaal gebruik in de 3,5 en 26 GHz-banden openbaar te consulteren.**

Daarnaast is in de workshop nadrukkelijk aandacht gevraagd voor co-existentie tussen landelijk en lokaal gebruik. Dit punt zal de komende weken ook vanuit het oogpunt van de benodigde migratie van lokale vergunningen met een looptijd tot 1 september 2026 door het ministerie individueel worden besproken met de betreffende vergunninghouders. Waar nodig zal ook worden geschakeld met MNO's en BTG.

Als laatste is het nog goed om te noemen dat vergunninghouders met een vergunning tot 2022 net als u tijdens de workshop ook in de gelegenheid worden gesteld om te reageren op de informatie zoals gepresenteerd tijdens het webinar van 10 maart jl.

Wij hopen u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben en voor vragen zijn we uiteraard beschikbaar.

Met vriendelijke groet,
Het 3,5 GHz projectteam
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat